

פרשת
קדושיםמאמרים ותפיסות עומק בעולמם של עמלי תורה
מבית "עין לא ראתה"

עינינו גל

בגדרי חובת ההשתדלות בפרנסה

א. הנה בפרשת קדושים נזכרו אזהרות ואיסורים רבים ולא כל כך מובן הקשר ביניהם, והנצי"ב בגאונותו הראה שיש לשזור הרבה מהם בקשר אחד, שהכל עוסק בפרנסת האדם, ושורש הדברים הוא, שאדם שבהול אחר פרנסתו מסוגל לוותר על הרבה עקרונות, להרוס את צורת האדם שבו, ולקלקל את כל חיי משפחתו, ולכן הציבה התורה גדרים וסייגים מחד שיעצרו את האדם שלא ישחית את חייו בגלל כורח הפרנסה, ומאידך הציעה לו דרך חיים מתוקנת המלווה בסגולות רבים שיסייעוהו בפרנסתו.

הענין מתחיל משלישי: "כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם את ערלתו", וכתב הנצי"ב: "פרשה בפני עצמה, דמכאן ואילך מתחיל תקוות ה' שיועיל לפרנסה ולברכת הארץ, מה שהוזהרו שלא לעשות, ומה שיעשו ע"פ עצת התורה, ונעשה לחוק ולהלכה" עיי"ש בכל דבריו.

ובאמת בכל תחילת זמן, יכול להיכנס אל הלב איזו ניסיון אולי צריך לעשות משהו מהצד, מה עם "חובת השתדלות" ועוד כל מיני יתושים שמנקרים בלב, ולכן נביא כאן כמה חיזוקים בענייני חובת השתדלות (ובפרט אשר יובא במאמר הבא מה ששמענו ממרן זללה"ה) ויה"ר שנתחזק בזה תמיד.

ב. הנה מצינו שני גדרים בענין חובת השתדלות (הביאם המכתב מאליהו בח"א עמ' 187), גדר ראשון מהמסילת ישרים שהשתדלות הוא קנס וקללה של "בזיעת אפך תאכל לחם" על כן חייב האדם להשתדל איזו השתדלות כמס שפורע, וכיון שהשתדל הרי יצא ידי חובתו, ואינו צריך לבלות ימיו בחריצות והשתדלות, וא"כ מה יעשה החכם: ירבה לעצמו את הקללה, או ימעט...? גדר שני מה שאמר רבי זונדל מסלנט זצ"ל: "הלא צריכים לעסוק בהשתדלות רק מפני שאיננו ראויים לניסים גלויים, ועל כן מחוייבים אנו לעשות באופן שההשפעה היורדת לנו יהי אפשר לתלותה באיזה סיבה, כדי שהרוצה לטעות שהוא בדרך הטבע יטעה".

ונפק"מ בין ב' הגדרים הללו: א. כמה שיעור ההשתדלות הנצרכת, שלפי הגדר הראשון סגי במשהו, ואדרבה עדיף לו שימעט בקללה ובקנס ככל שיוכל. משא"כ לפי הגדר

השני צריך להיכנס לדרגה של "כיסוי" שלא יראה שחיי בדרך נס. ב. האם סגי שאשתו עובדת לפרנסתם, שלפי הגדר הראשון הרי מוטל גם עליו הקללה, ולפי הגדר השני בוודאי שסגי בעבודת אשתו, שהרי נתכסה הנס וחי בטבע.

ועכ"פ לפי המהלך המקובל היום שהאברך בכלל, ואשתו עובדת לפרנסתם כמורה או בעבודות משרד שונות וכמקובל, הרי שממנ"פ נתקיימה חובת ההשתדלות ככל הצורך, דלו סגי במה שכפוף לנהלי הכולל (וכבר האריך בזה האגרות משה, שאחרי שנפסק שמותר להתפרנס מן התורה, א"כ מקיים בזה חובת השתדלות), ובנוגע ל"כיסוי" שלא יראה שחי בנס, בוודאי אחרי שכך הוא המהלך בארץ ישראל שכל זוג חרדי שמתחתן הבעל הולך לכולל ואשתו עובדת במה שמתאים לה, א"כ אין כאן שום נס, אלא זוהי השגרה הפשוטה של החיים בימינו, וכל פסיעה מעבר לזה, צריך אישור של רב, והתבוננות מרובה, כי זה מעבר לחיוב.

ג. המכתב מאליהו (שם עמ' 186) מספר שישב באסיפת ועד הישיבות, וקם רב אחד וטען שאין סיכוי לקיום הישיבות ח"ו, כי אין להם בסיס טבעי לפרנסתם, וקם דודו רשכבה"ג רבי חיים עוזר זצוק"ל וקרא: אל תדאגו! אדרבה, כך צריך להיות שהתורה תעמוד באופן של נס, כי אין לתורה בסיס טבעי לעולם, וכשהיו באים לח"ח אם נדיב שרצה להעמיד בבנק קרן של סכום גדול, שמהריביות תהנה הישיבה, היה אומר הח"ח, בשביל מה להקפיא את הכסף, תפזר את כולו לצדקה, והרי מצד כללי הביזנס אין הגיון לכלות את הקרן, אבל כשמדובר על תורה אין כאלו שיקולים, כי הכל נס.

ויש עוד חידוש נפלא למסילת ישרים (פרק כ"א), וז"ל: "הבטחון הוא שישליך יהבו על ה' לגמרי, באשר ידע כי ודאי אי אפשר שיחסר לאדם ממה שנקצב לו, וכמו שאמרו חז"ל מזונותיו של אדם קצובין... אין אדם נוגע במוכן לחבירו... וכבר היה האדם יכול להיות יושב ובטל... אם לא שקדם הקנס... עכ"ל. א"כ מי שיתבונן בזה, שבוודאי לא יתכן שיחסר לו מה שהוא צריך, ובוודאי שיהיה לו את כל הכסף הנצרך לשכר לימוד ומטפלות!! ובוודאי שיהיה לו את כל הכסף הנצרך לכלכלת הבית!! ובוודאי שיהיה לו את כל הכסף הנצרך לביגוד ומנוחה!! ובוודאי שיהיה לו את כל הכסף הנצרך לחתונת כל ילד וילד כמקובל!! הרי פשיטא שהוא ילך רגוע לכולל, ויעסוק בתורה בשמחה כל הימים.

פסקי מרן זללה"ה על חיי תורה ואברכים

א. בדיוק לפני שמונה שנים ער"ח אייר תשע"ד זכיתי להיכנס למרן שר התורה זללה"ה, והנחתי לפניו את שני החוברות הראשונות "עין לא ראתה" (שיצאו עד אז, מתוך "ג' החלקים שיצאו במהלך השנים הללו), אמר מרן מעצמו תיכף: כבר ראיתי את זה... אתה כותב יפה מאד...!! הבנתי שאחד מבני הבית כבר הניחם על שולחנו בעת שיצאו לאור, ושמחתי שהחברות כל כך מצאו חן בעיניו עד שהכירם תיכף וזכרם, ובוודאי אין לך הסכמה גדולה מזו.

שאלתיו אז, שיש שהעירו לי כנגד הרעיון של החוברות, שאין ראוי לקבץ את כל המקורות (שבזכות לימוד התורה ישיג הת"ח צרכו וסיפוקו), שאולי יש לדבר רק על מעלת התורה בכלליות, או על תורה מתוך דחק? והשבני נחרצות: הלא זה מאמרי חז"ל! וכששאלתי, אם צריך חתימת ידו? ביטל ואמר: "לא צריך שום דבר זה יפה מאד, כתבת יפה מאד", וחזר שוב ואמר: "הלא אתה אומר מה שחז"ל אומרים"...! ועודדני להמשיך, ובירך: "ברכה והצלחה".

ב. שאלתי: ליד כולל גדול מוכרים ירקות במחירי שוק ואם יוצאים 10 דק' לפני סוף הסדר להספיק את המכירה הזאת, יכול להגיע החיסכון במשך הזמן למאות שקלים בחודש, האם ראוי לאברך לעשות זאת? מרן זללה"ה: צריך לשאול את הראש כולל. חזרתי ושאלתי: השאלה היא אם זה בגדרי השתדלות הנכונים? מרן ענה שוב: הוא צריך לשאול את הרב שלו...! [רואים מדבריו, שאי"ז דבר מובן מאליז לצאת בקביעות מוקדם מהסדר, וטעון שאלה...!!]

ג. שאלתי: אברך שיש לו מאה אלף ש' האם הוא חייב להשקיע את זה, אפשר בקלות להשקיע בדירות וכדו' אבל הוא מפחד שיפריע לו ללמוד, ולא מדובר באברך מתמיד גדול: מרן זללה"ה: הוא יכול להשקיע את זה ב"אדמה"... חזרתי ושאלתי: אין כאן חובת השתדלות, הרי הוא יכול לרכוש דירה ולשמור על הערך של זה? יש לו בת שהיא כבר בת עשר... מרן זללה"ה: הוא לא חייב!! לא חייב!!

ד. שאלתי: יש אחד שנותן כסף לאברכים אם שלש שעות בשבוע ילמדו בספרו של ה'לשם', ויש אברכים שלא מבינים, אבל עושים כן בשביל כסף, האם זה טוב? מרן זללה"ה: למה לא? חזרתי ושאלתי: אבל הוא לא מבין, זה כמו לקחת כסף כדי להתבטל...? מרן זללה"ה: למדת מסכת ע"ז...? מרן זללה"ה ביקש שיביאו לו את הגמרא. ואז פתח בדף י"ט, א והקריא במתיקות ובהטעמה - אמר רבא: לעולם ליגרים איניש ואע"ג דמשכח, ואע"ג דלא ידע

מאי קאמר, שנאמר 'גרסה נפשי לתאבה', גרסה כתיב ולא כתיב טחנה... עד כאן. [והחידוש הוא שאפילו בדבר כזה כמו החכמה הפנימית שאינו מבין ממש מאומה, ג"כ שייך האי כללא שלעולם ליגרס אע"פ שלא ידע מאי קאמר. ויצוין שמרן זללה"ה הכיר את הספר היטב שהיה מסיימו מדי שנה, והיה הלשם שלו ממש בלה מרוב שימוש תדיר].

ה. לזוג בני אברכים היה 40,000 דולר ומרן זללה"ה הורה להם לרכוש דירה בב"ב, הלכו למתווך וכדי לא לפגוע במשם שמם, אח"כ התקשר זקן שרוצה שיגורו עימו בדירה זוג צעיר תמורת ארבעים אלף דולר ולאחרי מאה ועשרים שלו יקבלו את הדירה כולה, הזוג הסכים בשמחה, והנה נתגלגל שהזקן שבק חיים לכל חי קודם החתונה.

ו. מספר הגר"ה קופרמן שליט"א: היה מעשה אצל אחד ממקורביו הגדולים מנאמני ביתו של מרן זללה"ה איש נכבד רב פעלים חכם ופיקח, שהגה רעיון כביר כיצד להוריד משמעותית את הנטל הרובץ על ההורים בחתונות ילדיהם ע"י הורדת ערך הדירות ע"פ תכנית מסויימת, הוא הציע את הרעיון למרן הגר"ח זללה"ה, אך מרן תיכף אמר: וכי אינך יודע שענייני נישואי הילדים תלויים בנס למה להתערב בנס? הוא נדהם. אך החליט לגשת למרן הגראי"ל, להפתעתו, גם ממנו שמע את אותם דברים, בתוספת אזהרה: דע לך שזה מסוכן להתחיל עם נס, לא נוגעים במעשה נסים! גם מרן הגרי"מ לפקוביץ השיבו, דע כי כל מהלך נישואי הילדים הכל נס ואין לך להתערב בזה! או אז ישב עם עצמו וחישב את סך החתונות שמידי שנה נערכים באולמות הידועים, והגיע לסכום דמיוני, שאין שום פירוש בעולם כיצד הציבור מאתרו, אלמלא נס אלקי נפלא ממש! **ופשוט** שעיקר תשובתם זו היתה מחמת שראו בהצעתו כוונה לעשות מ-ה-פ-כ-ה בכל נוהג חתונת הילדים כפי שהוא בימינו, שהיה נראה כהתערבות בהשגחה הפרטית שזוכים לה ת"ח בימינו, וע"ז חיוו את דעתם הברורה. ואילו היה מגיע עם הצעה לעזרה, לחלק סכומים יפים למשפחות האברכים בודאי שהיו גדולי הדור מעודדים אותו לכך.

וסיפר עוד שלפני כמה שנים התארחתי בב"ב וזכיתי להכנס למרן הגראי"ל לצוק"ל רצייתי לאמת את העובדה הנ"ל, ושאלתי פי קדשו: האם זה נכון שהגיע יהודי ופרש תכנית שלימה להוריד את מחירי הדירות באופן שיקל משמעותית על הנטל המוטל על כתפי ההורים, והתשובה שהוא קיבל שמסוכן להתחיל עם נס...? השיב הגראי"ל לצוק"ל: כן... כן... הגיע כזה יהודי ובאמת זה מסוכן, אסור

להתחיל עם נס, הנה כל האולמות מלאים בחתונות, אנשים אומרים שאין להם כסף ולמרות זאת תסתכל ותראה - כל האולמות מלאים, איך זה...? אלא ודאי שהכל נס... נס...!

ז. מבחינת הלכה גם מי שמונח לו כסף בצד אין לו 'חובת השתדלות' להשקיעו ולהרבותו וכדו', אלא יכול בלב שקט להניחו בגמ"ח. ובשו"ת שבט הלוי ח"ד סי' א' אות ב' נשאל אם תכנית חסכון נקרא חסרון בבטחון, והשיב שבוודאי שזה חלק מההשתדלות שידאג לבניו בעתיד, אף שהעובד הגמור שלא יעשה חסכון גם עושה כראוי, עכ"ד. הרי שיש דרגה ממוצעת בהשתדלות ש'מותר' להשקיע אך 'אינו מחוייב' בכך. ובר מן דין, הלומד הל' ריבית, מבין שלא מסתבר שיהיה 'חובת השתדלות' להשקיע כסף בפק"ם, שהרי גם בהיתר עסקה טוב צריך להודקק לקולות עצומות, (ועי' מעשה רב שהביא מעשה נורא שאין סומכים על היתר עסקה בשמים). ובפרט שעצם מה שאינו בקיא בהל' ריבית הרי"ז פגם נוסף בהיתר עיסקא. וכבר כי"ח שלכן מזכירים בברכה שנייה כמה פעמים את תחית המתים, כי הרבה סומכים על היתר עסקה ומניין שנעשה כראוי.

ומרן זללה"ה הורה פעם לאברך שיכול להשקיע בקניית דירה אך שלא ישכיר דירתו לשאינם שומרי תומ"צ. והלא זו בעיה מצויה מאד, בפרט שבדרך כלל האזורים שבהם ערך הדירה נמוך הם מתגוררים בהם חילונים, ואיך יתבסס על שוכרים שמכשילים באיסור. (ובמומר להכעיס יש לדון משום "לא תחנם" שלא לתת להם חנייה כדי שלא ללמוד ממעשיהן).

וגם אם היינו מוצאים פק"ם המותר לגמרי לפי ההלכה, הגמ' באיזהו נשך דורשת מפסוק שצריך להעדיף להלוות לישראל סתם, יותר מלהלוות לעכו"ם בריבית, ועיין היטב בכנה"ג שנקט כך להלכה, כי שכר המצווה דהלוואה יותר גדול ממה שירוויח כאן בהלוואתו לגוי. ולמעשה נחלקו בזה הפוסקים (עי' בדרכי תשובה) ויש שחילקו בין הפסד מרובה להפסד מועט, ויתכן שיש גם חילוק בין היכא שזהו פרנסתו כדי חייו, לבין היכא שרוצה לנצל אפשרות להרוויח עוד כסף מהצד, וישאל לחכם.

ת. שח אברך מכולל מיר שהרגיש שלא יכול לשאת יותר את מצבו הכספי הקשה ביותר, חובותיו הצטברו, אשתו לא יכלה לעבוד, והחובות רק הלכו וגדלו, הוא ניגש למרן זללה"ה וסיפר לו על מצבו הכספי הקשה מנשוא, ושאלו האם עליו לצאת לעבוד? ענה לו מרן: תתפלל! אמר כבר התפללתי ומה עוד אעשה? השיב מרן תחזור ותתפלל...!

אח"כ ניגש למרן הגראי"ל זללה"ה ושאלו כנ"ל: השיב לו מרן בנחרצות כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא די לו בקב חרובין... חזר האברך ותמה: וכי אני חנינא, הלא

יודע אני שפלי ומיעוט ערכי, חזר מרן ואמר בתקיפות: כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא די לו בקב חרובין... ע"כ. וכהשלמה לסיפור הנ"ל נוסף מעשה שהיה בתחילת חורף תשע"ה, אברך התקשה ביותר בפרנסתו, ושלה מכתב למרן זללה"ה לדעת איזה השתדלות עליו לעשות לפרנסתו אחר שמצבו דחוק ביותר והוא אינו רוצה להוריד מלימודו, וקיבל תשובה: להתפלל ולהתפלל עי' ברכות לב,ב. ושם איתא: א"ר חמא א"ר חנינא, אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנא: "קווה אל ה' ויאמץ ליבך וקווה אל ה'", ולכך כך היה רגיל להורות תמיד.

ט. רבי יוחנן בברכות (לד,א) אומר שלת"ח מובטח שכר רב ועצום הרבה יותר מהתומך בתורה, עד ששום עין לא יכלה לראות ולהשיג מה שה' יתברך עתיד ליתן להם בעוה"ב, ואפי' משה רבינו לא יכל להשיג גודל שכרם זה. ויל"ע האם גם האשה נחשבת בשמים ל"יששכר", או שמא אינה אלא כ"תומך תורה" שאינו זוכה לשכר נשגב זה? ויש לזה הכרעה מפורשת בסוטה (כא,א) שהאשה ג"כ נחשבת כיששכר עצמו, וכך לשון הגמ': נהי דפקודי לא מיפקדא (אמנם אינה מצווה ללמוד) באגרא דמקרין ומתניין בנייהו (בשכר שטורחות על בניהן להביאן לבית-הספר לקרוא מקרא ולשנות משנה, רש"י) ונטרן להו לגוברייהו עד דאתו מבי מדרשא (וממתנות לבעליהן שיוצאין לעיר אחרת ללמוד תורה, רש"י). מי לא פלאגן בהדייהו (וכי לא חולקות עמנו חצי בחצי בשכר תורתנו...?) עכ"ל הגמ'. וכששאלו את מרן זללה"ה (ספר דרך שיחה עמ' רז) אודות דברי הגמ' בברכות (יז,א) נשים במאי זכיין וכו', האם מקבלות שכר שווה בשווה עם בעליהן? והצביע אז על הגמ' הנ"ל "מי לא פלאגן בהדייהו" שמפורש שהאשה חולקת עם בעלה בשווה.

עוד אמר מרן זללה"ה, שהחיד"א הק' שבחתימת הסכם 'יששכר וזבולון' מקבל זבולון חצי, ועתה, אם גם אשת יששכר תקבל חצי מה ישאר לו? ותירן, שהחצי שלה הוא מתנה ואין הבעל מפסיד מזה. וכותב שם: אמרתי להרב מה שסיפר לי רבי חיים שנקר שאשת הגה"צ ר' שלמה בלוך זצ"ל (תלמיד הח"ח) סיפרה לו, שפעם רצה בעלה לעודדה, ולקח אותה להח"ח זצ"ל, ואמר לה הח"ח: תדעי, כאשר צדיק בא לשמים עושים חגיגה גדולה לכבודו, ואותה חגיגה עושים גם כאשר האשה באה...!! כתוספת הצביע מרן הגר"ח זללה"ה על הכלל שאשת-חבר כחבר, עד שמכוח זה דנו תוס' בשבועות (לב, תוס' ד"ה והאמר) שמא כך הדין גם לאחר פטירת בעלה, ומשום מצוות עשה של כבוד התורה, יצטרכו לכבד אשת-חבר 'לשבת' בדין תורה. ואשרי הזוכה!

מדברי מרן זללה"ה אודות המכשירים

א. ביום שני כ"ד ניסן תשע"ב, מרן זללה"ה שלח באופן אישי את אחד מגדולי מרביצי התורה באר"י הגאון רבי אשר אריאלי שליט"א למסור הודעה לרבים. שיעורו נמסר בבית המדרש המרכזי "משכן שרגא" ורבים מילאו את העזרות והמבואות והמתניו בצפייה להודעתו. בשעה אחת בדיוק נכנס הגאון הנ"ל לבית המדרש פסע אל עבר ארון הקודש, ניצב על עומדו, ולאחר שתיקה של כמה רגעים, פתח ואמר: מרן הגר"ח קנייבסקי ציווה עלי למסור דברו, ואמר לי: אתה שלוחי...! נסיתי לסרב, אמרתי לו שאין רצוני להפריע את מאות הלומדים באמצע סדר כולל בין הזמנים, אך מרן חרץ דינו ופסק בהחלטיות: אף על פי כן...! ובכן, הנני ממלא כעת את שליחותו, ודעו, כי הנני מדבר בדקדוק רב ואחר מחשבה רבה. (קול הלשון מס' 341) זה תמצית דבריו:

א. הי"ת הניחנו כאן בעולם הזה במקום בו יש נסיונות של עושר ועוני שלווה ויסורים, וזוהי צורת העוה"ז בהכרח, על מנת שנוכח עי"ז לעוה"ב שהוא מקום העידון האמיתי. (מס"י בהקדמה). **ב.** הננו בגלות באופן של נס להתנוסס, שע"י העמידה בנסיונות הגלות זוכים לקרבת ה' ביתר שאת. וכך היתה מציאות קהילות הקודש בכל הגלויות, שרוב בנין ומנין של עמינו עמדו בנסיונות עד כדי מסירת נפש, ורק יחידים נפלו, וכך התגלתה תפארתם של ישראל בגלויות לא פחות מעת היות המקדש על מכונו.

ג. לפני מאתיים שנה נכנסה הגלות לעומק נוסף, בה נוצר מצב שהס"מ החל להלחם ע"י ההשכלה הארורה בתוך היכלי התורה, עד שהגאון רבי ברוך בער התבטא שבחור בזמנם שלא נגרר אחר ההשכלה חביב להי"ת כרעק"א בדורותיו, ואכן כל ריבבי כופרי ימינו הם צאצאי אותה ההשכלה. **ד.** חלק מהמלחמה הוכרע ע"י מסירות נפשו של הנצי"ב שסגר את ישיבת וולאז'ין לבל יהינו להכניס בה לימודי חול, ובכך שימר את צביון הישיבה הקדושה כמות שהוא עד ימינו, וממעשיו למדנו גדר תורה בטהרתה.

ה. כעת, נכנסה הגלות לעומק חדש, איום, והיא התלבשות היצר בדמות מכשירים שבלחיצה ובקועטש אחד אפשר ליפול על ידם לפי פחת, וזה דרדור יותר גדול מנסיון ההשכלה, שהרי אז אמר היצה"ר: תישאר 'שומר תורה ומצוות' ותהיה משכיל, ועל זה סגרו את וולאז'ין, אבל כעת הוא אומר יותר מזה: תשאר אפילו בישיבה שלומד ג' סדרים, תשאר בן תורה חרדי ורק תחזיק קשר לאינטרנט ושאר מרעין בישין.

ו. מטרת השטן בזה להלחם בישיבות ובמוסדי התורה מבפנים, והמציאות היא שאלפים נפלו... ולפעמים הדבר נובע מתמימות שלא יודעים גדל האסון ומהירות הקלקול, ודבר זה הורס עד היסוד בהרף עין ממש, כי תמונה אחת מקרית יכולה להמיט שואה מוחלטת על האדם להורידו לבאר שחת, ומלבד שהדבר ממכר ושורף ומכלה את העוה"ז, עוד מאבד לנצח את השייכות לעוה"ב. **ז.** מאחר והשטן הקדיש מלחמה

בזה, והוא עולה כאן על הבימה ניצב למלחמה עקובה מדם וחרבו שלופה בידו, אל לנו לחשות בעת הזאת, אדרבה מוטל עלינו להשיב מלחמה השערה, לעלות ג"כ על הבימה, ולהודיע קבל עם ועולם שהמלחמה עדי שמים על כל הקדוש והיקר, מלחמה על המערכת כולה. **ח.** פשוט כי אפילו ה'מחזיק' בכלים אלו, משתייך עי"ז באופן אוטומטי לצד של השטן בעצמו, שכך הוא הכלל בכל מלחמה, שהמחזיק את כלי מלחמתו של האוייב הינו נמנה על שורות האוייב אף כשאינו 'משתמש' בו בפועל. ולכן יש להזהר אפי' ממצב של אפשרות וצד קירבה למכשירים מסוכנים אלו.

ט. גדולי הדור התבטאו בנוסח 'יהרג ואל יעבור' פירוש דבריהם: שאם מגיע צורך עם אקדח ואומר: תסתכל או תירא, צריך לומר לו: תהרוג ולא אסתכל...!!! ובמצב זה, נתבע מבחור שרואה בחדרו מכשירים כאלו לעזוב תיכף את החדר ולא ללון בו באותו זמן, כמו אילו היו שם נחשים ארסיים (שמיתתן אינה ודאית כמכשירים אלו), וחובה גמורה עליו לדווח תיכף לרבותיו שבוודאי ידעו כיצד לנהוג עימו. **י.** איך אפשר לתת עליה לספר תורה לאחד שמשתמש במכשירים הללו, הלא יש בהם גם כפירה בה' יתברך ובתורתו למכביר, וא"כ היאך יעלה לתורה הקדושה ויברך 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו' ויהיה דובר שקר בנפשו? **יא.** פשיטא שכל יהודי שמאמין שהפרנסה מהשמים, לא יתפוס בסוג השתדלות בפרנסה שכרוכה בהשתמשות בהנ"ל שהוא נגד רצון הי"ת, וכל אחד צריך להזהר בביתו לא להשתייך ח"ו למכשירים אלו כלל ועיקר, ובודאי שרק אם יש היתר הוראה מפורשת מגדול בדור יוכל למצוא תשובה בעצמו ליום הדין. **יב.** המצב לפי שעה בענין זה, שלא מספיקה כאן רק תפילה, אלא הוא כדברי האור החיים בפרשת קריעת ים סוף שלפעמים צריך מסירות נפש בבחינת 'דבר אל בני ישראל ויסעו', ואז מלבד התפילה צריכים לאזור עוז ולקפוץ לים. וגם כיום צריך מסירות נפש בפועל להתנער מכלי המשחת הללו בכל העו והבוה. וה' יתברך יעזרנו להנצל מהתוקף שנתחדש בגלותינו, ונוכח לגאולת עולמים בב"א.

ב. שנתיים אח"כ (ר"ח אד"א תשע"ד), מוריניו ראש הישיבה הגאון הגדול ר' אליעזר יהודה פינקל שליט"א, מסר שיחה לא שגרתית בהיכל הישיבה. בקול נרגש ולב הומה, זעק על הסכנה המאיימת לכלות את היכלי תורה. ועמד על מעלת הרציפות שנפגעה קשות מצרת הפלא' (אף הכשר) הקשורה באדם ככלב, שמחמת כל זמזום ושיחה קלה, מוסטת דעתו מן התורה, וכ"ש שבשאר מרעין בישין הכלולים בו, החריב כל קודש, ונהרסו נשמות יקרות עד היסוד ר"ל. ובשם מרן זללה"ה מסר, כי אין יוצא יד"ח קביעות עתים לתורה (!!)) כשמכשיר זה מונח בכיסו. שזמו שמים על זאת. האם בן תורה יעיז לצאת יד"ח באתרוג שמרן שר התורה זללה"ה פסל? ומי לא יחוש להפסד שכר התורה חמדת חיינו? ע"כ. בוודאי שכל חיזוק הכי קטן בזה, ואפילו מעבר למכשיר קצת יותר מוגן, תהיה לע"נ מרן זללה"ה, שהתריע ע"ז ביותר...!